

Tietoja Pohjoismaista

Pohjois-Euroopassa on viisi maata: Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti. Näissä maissa asuu yhteensä n. 25 miljoonaa ihmistä. Ruotsissa asuu n. 9,9 (yhdeksän pilkku yhdeksän) miljoonaa, Tanskassa 5,7 miljoonaa, Suomessa viisi ja puoli miljoonaa, Norjassa n. 5,2 miljoonaa ja Islannissa melkein 335 000 henkeä.

Pohjoismaista suurin on Ruotsi. Sen pinta-ala on 450 000 neliökilometriä. Pienin on Tanska, vain 43 000 neliökilometriä. Islanti on suurempi kuin Tanska, mutta pienempi kuin Norja. Suomi ja Norja ovat melkein yhtä suuria.

Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa asuu paljon ulkomaalaisia. Suomessakin ulkomaalaisten osuus on yhä suurempi. Se kasvaa jatkuvasti. Maahanmuuttajia tulee mm. (muun muassa) Afrikasta, Aasiasta ja Itä-Euroopan entisistä sosialistisista maista, varsinkin Venäjältä ja Viirosta. Väestöstä n. 60 prosenttia asuu kaupungeissa. Norjan, Ruotsin, Suomen ja Venäjän pohjoisosissa, Lapissa, asuu saamelaisia. Siellä elää yhteensä n. 40 000 saamelaista. He puhuvat saamen kieltä.

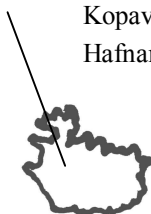
*

- Minkämaalainen olet?
- Olen venäläinen. Olen kotoisin Pietarista.
- Mitä työtä teet?
- Olen lääkäri.
- Miksi muutit Suomeen?
- Mieheni on suomalainen.

- Mistä olet kotoisin?
- Olen syntynyt Somaliassa, mutta muutin Suomeen 8-vuotiaana.
- Kuinka kauan olet asunut Suomessa?
- Olen asunut täällä kaksitoista vuotta.
- Oliko vaikeaa oppia suomen kieltä?
- Aluksi oli vaikeaa, kun en ymmärtänyt koulussa mitään. Opin kuitenkin aika nopeasti ja pian osasin suomea paremmin kuin vanhempani.
- Millaista on asua Suomessa?
- Kaikki on aivan erilaista kuin Somaliassa. Täällä on erilainen ilmasto ja kulttuuri, eri uskonto. Myös ihmiset ovat erilaisia. Suomalaisiin ei ole helppoa tutustua. Nyt olen kuitenkin tottunut Suomeen. Suomesta on tullut toinen kotimaani.

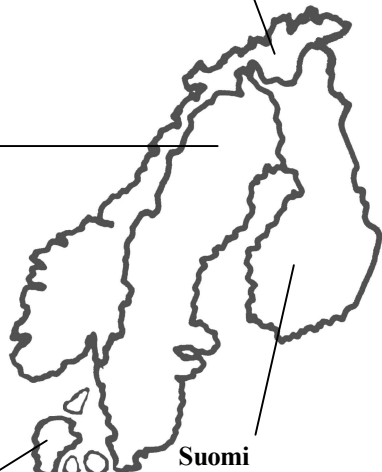
Islanti

väestö: 334 200
 pinta-ala: 102 819 km²
 väestötiheys: 3,2
 kaupungit: Reykjavik 114 000
 Kopavogur 34 000
 Hafnarfjörður 29 000



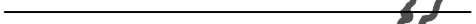
Norja

väestö: 5,23 milj.
 pinta-ala: 323 802 km²
 väestötiheys: 16,1
 kaupungit: Oslo 634 000
 Bergen 278 000
 Trondheim 190 000
 Stavanger 133 000



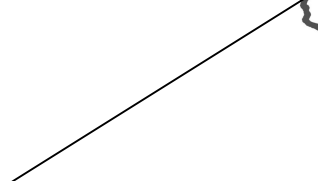
Ruotsi

väestö: 9,9 milj.
 pinta-ala: 449 964 km²
 väestötiheys: 22
 kaupungit: Tukholma 936 000
 Göteborg 590 000
 Malmö 312 000
 Upsala 157 000



Suomi

väestö: 5,51 milj.
 pinta-ala: 338 145 km²
 väestötiheys: 16,3
 kaupungit: Helsinki 642 000



Tanska

väestö: 5,7 milj.
 pinta-ala: 43 098 km²
 väestötiheys: 132
 kaupungit: Kööpenhamina 602 000
 Århus 269 000
 Odense 177 000
 Ålborg 113 000

Espoo 277 000
 Tampere 231 000
 Vantaa 222 000
 Oulu 201 000

Nyelvtan

7.1. A névszók többes töve

	Nom.	Sg. tö	Pl. tö
1. A tövégi -o, -ö, -u, -y nem változik meg:	<i>talo</i> 'ház'	<i>talo-</i>	<i>talo-i-</i>
	<i>pöllö</i> 'bagoly'	<i>pöllö-</i>	<i>pöllö-i-</i>
	<i>hullu</i> 'hülye'	<i>hullu-</i>	<i>hullu-i-</i>
	<i>hylly</i> 'polc'	<i>hylly-</i>	<i>hylly-i-</i>
2. A tövégi -e kiesik:	<i>pieni</i> 'kicsi'	<i>piene-</i>	<i>pien-i-</i>
	<i>käsi</i> 'kéz'	<i>käte-</i>	<i>käs-i-</i>
3. A tövégi -i > -e-re változik:	<i>tunti</i> 'óra'	<i>tunti-</i>	<i>tunte-i-</i>
4. Az -a/-ä végű tövek viselkedése:			
<i>a</i> > \emptyset	<i>ruoka</i> 'étel'	<i>ruoka-</i>	<i>ruok-i-</i>
	<i>opettaja</i> 'tanár'	<i>opettaja-</i>	<i>opettaj-i-</i>
<i>ä</i> > \emptyset	<i>kynä</i> 'toll'	<i>kynä-</i>	<i>kyn-i-</i>
	<i>ystävä</i> 'barát'	<i>ystävä-</i>	<i>ystäv-i-</i>
<i>a</i> > <i>o</i>	<i>matka</i> 'utazás'	<i>matka-</i>	<i>matko-i-</i>
	<i>kahvila</i> 'kávészó'	<i>kahvila-</i>	<i>kahvilo-i-</i>
<i>ä</i> > <i>ö</i>	<i>kynttilä</i> 'gyertya'	<i>kynttilä-</i>	<i>kynttilö-i-</i>
5. A tövégi hosszú magánhangzó megrövidül:	<i>maa</i> 'föld, ország'	<i>maa-</i>	<i>ma-i-</i>
	<i>vieras</i> 'vendég'	<i>vieraa-</i>	<i>viera-i-</i>
	<i>huone</i> 'szoba'	<i>huonee-</i>	<i>huone-i-</i>
6. A diftongus első eleme kiesik:	<i>tie</i> 'út'	<i>tie-</i>	<i>te-i-</i>
	<i>suo</i> 'mocsár'	<i>suo-</i>	<i>so-i-</i>
	<i>työ</i> 'munka'	<i>työ-</i>	<i>tö-i-</i>

– A bonyolult kapcsolódási szabályok helyett célszerű megtanulni a névszó 4. szótári alakját (többes partitívus), amelyből a többes tö a rag leválasztása után nyerhető.

7.2. A függő esetek többes száma

TŐ	–	TÖBBESJEL	–	ESETRAG
<i>ház</i>		<i>ak</i>		<i>ban</i>
<i>talo</i>		<i>i</i>		<i>ssa</i>

	singularis		pluralis		
Iness.	<i>talo-</i>	<i>ssa</i>	<i>talo-</i>	<i>i</i>	<i>-ssa</i>
Elat.	<i>talo-</i>	<i>sta</i>	<i>talo-</i>	<i>i</i>	<i>-sta</i>
Illat.	<i>talo-</i>	<i>on</i>	<i>talo-</i>	<i>i</i>	<i>-hin</i>
Adess.	<i>talo-</i>	<i>lla</i>	<i>talo-</i>	<i>i</i>	<i>-lla</i>
Ablat.	<i>talo-</i>	<i>lta</i>	<i>talo-</i>	<i>i</i>	<i>-lta</i>
Allat.	<i>talo-</i>	<i>lle</i>	<i>talo-</i>	<i>i</i>	<i>-lle</i>
Ess.	<i>talo-</i>	<i>na</i>	<i>talo-</i>	<i>i</i>	<i>-na</i>
Translat.	<i>talo-</i>	<i>ksi</i>	<i>talo-</i>	<i>i</i>	<i>-ksi</i>

7.3. Többes partitívus

talo 'ház' : *talo-j-a*, *tyttö* 'lány' : *tyttö-j-ä*, *katu* 'utca' : *katu-j-a*, *sänky* 'ágy' : *sänky-j-ä*, *maa* 'ország' : *ma-i-ta*, *työ* 'munka' : *tö-i-tä*, *huone* 'szoba' : *huone-i-ta*, *rakas* 'kedves' : *rakka-i-ta*, *kallis* 'drága' : *kalli-i-ta*; *kuva* 'kép' : *kuv-i-a*, *opettaja* 'tanár' : *opettaj-i-a*, *kirja* 'könyv' : *kirjo-j-a*, *opiskelija* 'diák' : *opiskelijo-i-ta*, *pöytä* 'asztal' : *pöyt-i-ä*, *hedelmä* 'gyümölcs' : *hedelm-i-ä*, *kynttilä* 'gyertya' : *kynttilö-i-tä*, *kieli* 'nyelv' : *kiel-i-ä*, *pankki* 'bank' : *pankke-j-a*, *kaupunki* 'város' : *kaupunke-j-a*, *lääkäri* 'orvos' : *lääkäre-i-tä*

- Többes partitívus áll **megszámlálható mennyiséget, mértéket kifejező anyagnevek** mellett: *kilo perunoita* 'egy kiló krumpli (tkp. a krumplicból)', *litra marjoja* 'egy liter bogyó (tkp. a bogyókból)'. (Ha az anyagnév megszámlálhatatlan, egyes partitívust használunk: *kilo sokeria* 'egy kiló cukor'.)
- A **paljon** 'sok' szó mellett: *paljon ihmisiä* 'sok ember (tkp. sok az emberekből)'. (Kivételt képeznek az anyagnevek: *paljon sokeria* 'sok cukor'.)
- Az **állítmányi névszó** többes számú alany mellett: *olemme unkarilaisia* 'magyarok vagyunk (tkp. a magyarok közé tartozunk)'.
d) Az ún. **egzisztenciális mondatok alanya**: *pöydällä on kirjoja* 'az asztalon könyvek vannak (tkp. a könyvekből valamennyi)'.
- Részleges tárgy**: *luemme kirjoja* 'könyveket olvasunk (tkp. nem olvasunk el minden könyvet)', de: *luemme kirjat* 'elolvassuk az összes könyvet'.
- A **tagadó** igei állítmány tárgya állhat egyes és többes partitívusban egyaránt: *en lue lehteä* 'nem olvasok újságot' ~ *en lue lehtiä* 'nem olvasok újságokat'. – Ugyancsak használhatunk többes partitívust az ún. negatív egzisztenciális mondatokban (*kadulla ei ole autoja* 'az utcán nincsenek autók') és a habeo-szerkezet tagadó alakjában (*minulla ei ole lapsia* 'nekem nincsenek gyermekeim'). Ezekben a szerkezetekben az állítmány mindig egyes számban áll.

7.4. Többes genitívus

– A többes genitívus ragja: **-en, -den (-tten), -ten**.

maa 'ország' *ma-i-den*, *opiskelija* 'diák' *opiskelijo-i-den*, *korkea* 'magas' *korke-i-den*, *kieli* 'nyelv' *kiel-ten*, *nuori* 'fiatal' *nuor-ten*, *suomalainen* 'finn' *suomalais-ten*, *mies* 'férfi' *mies-ten*, *talo* 'ház' *talo-j-en*, *asema* 'állomás' *asem-i-en*, *joki* 'folyó' *jok-i-en*, *uusi* 'új' *uus-i-en*, *tuoli* 'szék' *tuol-i-en*, *pankki* 'bank' *pankk-i-en*, *kaupunki* 'város' *kaupunk-i-en*

7.5. A melléknevek fokozása

A) Középfok: **-mpi**.

- A fokváltakozás esetei: *kiltti* 'kedves, aranyos' : *kiltimpi*; *hidas* 'lassú' : *hitaampi*, *lämmin* 'meleg' : *lämpimämpi*.
- A jel a (genitívusi) tőhöz kapcsolódik: *pieni* 'kicsi' : *piene-mpi*, *suuri* 'nagy' : *suure-mpi*, *kaunis* 'szép' : *kaunii-mpi*, *lyhyt* 'rövid' : *lyhye-mpi*.
- A kétszótagú szavak végén *-a/-ä* > *-e-* változás történik: *vanha* 'régí, öreg' : *vanhempi*, *kova* 'erős' : *kovempi*, *paha* 'rossz' v *pahempi*, *selvä* 'világos, tiszta' : *selvempi*, *kylmä* 'hideg' : *kylmempi*, *halpa* 'olcsó' : *halvempi*.
- Ez a változás nem érinti a három- vagy többtagú szavakat: *nopea* 'gyors' : *nopea-mpi*, *matala* 'alacsony' : *matala-mpi*, *ikävä* 'unalmas, szomorú' : *ikävä-mpi*.

B) Felsőfok: **-in**.

- A fokváltakozás esetei: *kiltti* 'kedves, aranyos' : *kiltein*, *hidas* 'lassú' : *hitain*.
- A jel előtt bizonyos változások mennek végbe: *nopea* 'gyors' : *nope-in*, *kylmä* 'hideg' : *kylm-in*, *pieni* 'kicsi' : *pien-in*, *kiltti* 'kedves' : *kilte-in*, *kaunis* 'szép' : *kaune-in*, *vapaa* 'szabad' : *vapa-in*, *hidas* 'lassú' : *hita-in*, *kiva* 'klassz' : *kivo-in*.
- A *pitkä* 'hosszú', *uusi* 'új' és *hyvä* 'jó' melléknevek fokozása:
pitkä – *pitempi* – *pisin*, *uusi* – *uudempi* – *uusin*, *hyvä* – *parempi* – *paras* (*parhain*)